קיצור שלחן ערוך — הלכות נזקי הגוף

אָסוּר לְאָדָם לְהַכּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ. וְאִם הִכָּהוּ, עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְגוֹ', אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן יֹסִיף וְגוֹ', אִם הִקְפִּידָה הַתּוֹרָה בְּהַכָּאַת הָרָשָׁע שֶׁלֹּא לְהַכּוֹתוֹ יוֹתֵר עַל רִשְׁעוֹ, קַל וָחֹמֶר בְּהַכָּאַת צַדִּיק. וְכָל הַמֵּרִים יַד עַל חֲבֵרוֹ לְהַכּוֹתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכָּהוּ, נִקְרָא רָשָׁע, שֶׁנֶּאֱמַר, וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ, לָמָּה הִכִּיתָ לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא לָמָּה תַכֶּה, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִכָּהוּ, נִקְרָא רָשָׁע. וְכָל מִי שֶׁהִכָּה אֶת חֲבֵרוֹ, הֲרֵי הוּא מָחָרָם בְּחֵרֶם הַקְּדָמוֹנִים, וְאֵין לְצָרְפוֹ לְמִנְיַן עֲשָׂרָה לְכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, עַד שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ בֵּית דִּין אֶת הַחֵרֶם, כְּשֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לִשְׁמֹעַ דִּינָם. וְאִם אָחַד מַכֶּה אוֹתוֹ אוֹ לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאִ אֶפְשָׁר לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ אוֹ אֶת חֲבֵרוֹ מִיָּד מַכֵּהוּ אֶלָּא עַל יְדֵי שֶׁיַּכֶּה אוֹתוֹ, מֻתָּר לְהַכּוֹתוֹ.

אֲפִלּוּ מְשָׁרְתוֹ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלוֹ, אָסוּר לְהַכּוֹתוֹ. אֲבָל מֻתָּר לְהַכּוֹת בָּנָיו הַקְּטַנִּים אוֹ יָתוֹם שֶׁהוּא מְגַדֵּל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּדֵי לְהַדְרִיכָם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה, שֶׁזּוֹהִי טוֹבָתָם.

צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִיךְ שִׁבְרֵי כְּלֵי זְכוּכִית וְכַדּוֹמֶה בְּמָקוֹם שֶׁיּוּכְלוּ לְהַזִּיק.

אִם יֵשׁ לִשְׁכֵּנוֹ חֲלִי הָרֹאשׁ, רַחֲמָנָא לִצְלָן, וְקוֹל הַהַכָּאָה מַזִּיק לוֹ, לֹא יִכְתּוֹשׁ אֲפִלּוּ בְּבֵיתוֹ רִיפּוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן, דְּבָרִים שֶׁקּוֹל הַכָּאָתָם מַגִּיעַ לְבֵית שְׁכֵנוֹ וּמַזִּיק לוֹ.

יֵשׁ עוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים בְּעִנְיַן נִזְקֵי שְׁכֵנִים אוֹ לִבְנֵי רְשׁוּת הָרַבִּים. וְהַכְּלָל הוּא, שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּתוֹ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, דָּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ מִמֶּנּוּ אֵיזֶה הֶזֵּק לִשְׁכֵנוֹ אוֹ לְעוֹבְרִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. אִם לֹא בְּדָבָר שֶׁפָּשַׁט הַמִּנְהָג שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה, שֶׁהֲרֵי זֶה, כְּאִלּוּ מָחֲלוּ כָּל אַנְשֵׁי הָעִיר, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּשֶׁיִּצְטָרֵךְ לָזֶה, הוּא אוֹ בָּנָיו אַחֲרָיו.

הַמַּבְעִית אֶת חֲבֵרוֹ, כְּגוֹן שֶׁצָּעַק עָלָיו מֵאַחֲרָיו אוֹ שֶׁנִּרְאָה לוֹ בַּאֲפֵלָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, חַיָּב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.

הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁנָּתַן אֶת הַמָּמוֹן לְנֶחְבָּל מָה שֶּׁנִּתְחַיֵּב לוֹ עֲבוּר הַחֲבָלָה, וְכֵן גַּנָּב אוֹ גַּזְלָן, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִירוּ אוֹ שִׁלְּמוּ, מִכָּל מָקוֹם אֵין מִתְכַּפֵּר לָהֶם עַד שֶׁיְּבַקְּשׁוּ מִחִילָה מֵאֵת הַנֶּחְבָּל אוֹ הַנִּגְזָל אוֹ הַנִּגְנָב עַל הַצַּעַר שֶׁהָיָה לָהֶם. וְהֵם יִמְחֲלוּ וְלֹא יִהְיוּ אַכְזָרִים. (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קלא סָעִיף ד)

הָרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּצָרָה, רַחְמָנָא לִצְלָן, וְיָכוֹל לְהַצִּילוֹ הוּא בְּעַצְמוֹ אוֹ לִשְׂכֹּר אֲחֵרִים לְהַצִּילוֹ, חַיָּב לִטְרֹחַ וְלִשְׂכֹּר וּלְהַצִּילוֹ, וְחוֹזֵר וְנִפְרָע מִמֶּנּוּ אִם יֵשׁ לוֹ. וְאִם אֵין לוֹ, מִכָּל מָקוֹם לֹא יִמָּנַע בִּשְׁבִיל זֶה, וְיַצִּילֶנּוּ בְּמָמוֹן שֶׁלּוֹ. וְאִם נִמְנַע, עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ. וְכֵן אִם שָׁמַע מֵאֵיזֶה רְשָׁעִים מְחַשְּׁבִים רָעָה עַל חֲבֵרוֹ אוֹ טוֹמְנִים לוֹ פַּח וְלֹא גִלָּה אָזְנוֹ לְהוֹדִיעוֹ, אוֹ שֶׁיָּכוֹל לְפַיְּסָם בְּמָמוֹן בִּגְלַל חֲבֵרוֹ וּלְהָסִיר מַה שֶּׁבִּלְבָבָם וְלֹא פִּיְּסָם, וְכַיּוֹצֵא בַּדְּבָרִים אֵלּוּ, עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ. וְכָל הַמְקַיֵּם נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, כְּאִלּוּ קִיֵּם עוֹלָם מָלֵא (וְעַיֵּן יורה דעה סִימָן קנח).

מִי שֶׁעוֹסֵק בְּזִיּוּפִים וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיְּסַכֵּן בָּזֶה רַבִּים, דִּינוֹ כְּמוֹ רוֹדֵף, וּמַתְרִין בּוֹ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה. וְאִם אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ, מָתָר לְמָסְרוֹ לְמַלְכוּת וְלוֹמַר, שֶׁאֵין אַחֵר מִתְעַסֵּק בָּזֶה אֶלָּא פְּלוֹנִי לְבַדּוֹ. וְכֵן יָחִיד שֶׁמַּעֲלִילִים עָלָיו בְּגִלָּלוֹ, יָכוֹל לוֹמַר לָהֶם, אֲנִי אֵינִי עוֹשֶׂה, אֶלָּא פְּלוֹנִי לְבַדּוֹ.

נוֹהֲגִין שֶׁשִּׁבְעָה טוֹבֵי הָעִיר דָּנִין דִּינֵי קְנָסוֹת, כְּגוֹן עַל חֲבָלוֹת וְחֵרוּפִים וְכַדּוֹמֶה, וְאֵין לָהֶם לַעֲשׂוֹת דָּבָר בְּלִי בֵּית דִּין, כִּי יֵשׁ בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ הַרְבֵּה חִלּוּקֵי דִינִים, וְאֵין לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִן הָרָאוּי עַל פִּי הַדָּת, וְאַל יְהִי קַל בְּעֵינֵיהֶם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת.

מְעֻבֶּרֶת שֶׁהִיא מַקְשָׁה לֵילֵד, כָּל זְמַן שֶׁהָעֻבָּר בְּתוֹךְ מֵעֶיהָ, מָתָרִין לְחַתְּכוֹ בֵּין בְּסַם בֵּין בְּיָד, שֶׁכֹּל שֶׁלֹּא יָצָא לַאֲוִיר הָעוֹלָם, אֵין שֵׁם נֶפֶשׁ עָלָיו. וּבִשְׁבִיל לְהַצִּיל אֶת הָאֵם, מָתָרִין לְחַתְּכוֹ, מִשּׁוּם דַּהֲוֵי לֵהּ כְּמוֹ רוֹדֵף אַחַר חֲבֵרוֹ לְהָרְגוֹ. אֲבָל כְּשֶׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ, אֵין נוֹגְעִין בּוֹ, שֶׁאֵין דּוֹחִין נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ, וְזֶהוּ טִבְעוֹ שֶׁל עוֹלָם.